

ATOPIE BIJ DE HOND

Tekst & beeld: drs. Mieke Leistra,
specialist dermatologie MCD

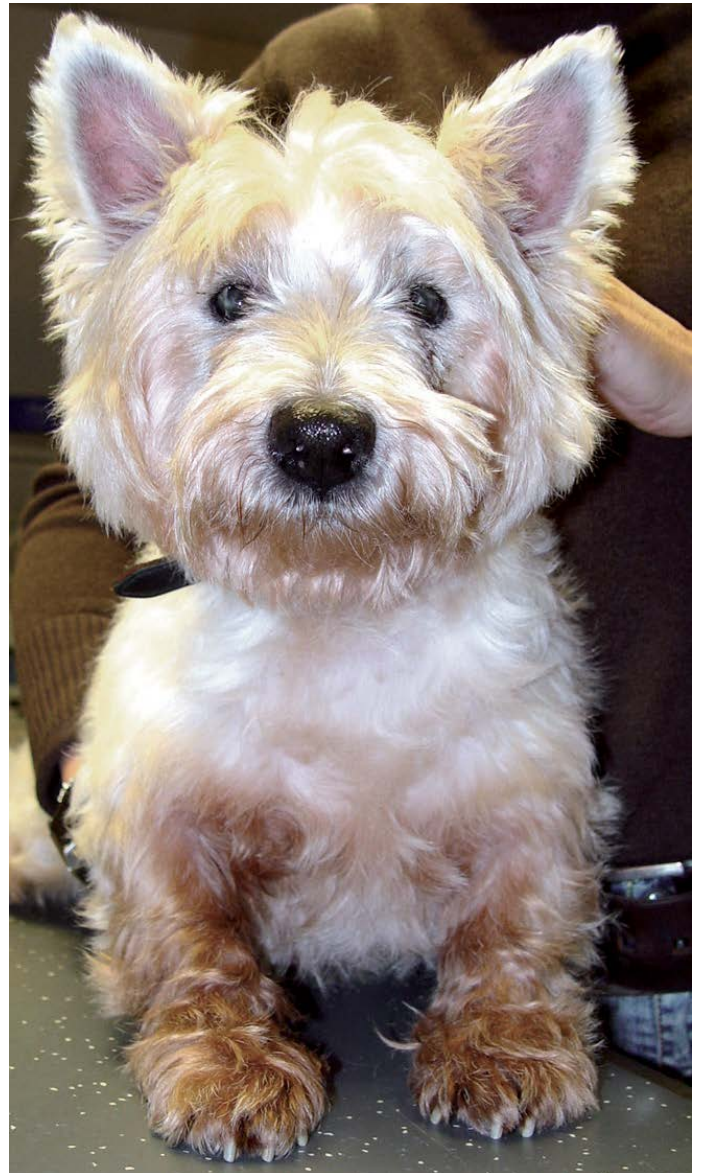
Atopie is geen ziekte, het is een aanleg om een allergische aandoening te krijgen. Bij de hond komt deze allergische aandoening meestal via de huid tot uiting, in de vorm van een chronische huidziekte met sterk wisselende klachten van huidontsteking en jeuk. Deze huidontsteking heet atopische dermatitis.

Een allergie is een overmatige reactie van het immuunsysteem op onschuldige omgevings- en/of voedingsstoffen (zoals huisstofmijten, boom- en graspollen, huidschilfers van andere dieren en eiwitcomponenten in de voeding). Het immuunsysteem reageert dan met het maken van antilichamen, wat weer resulteert in een ontstekingsreactie van de huid. Voordat een dier ergens overgevoelig op reageert, moet hij/zij al eerder in contact zijn gekomen met dit zelfde allergeen. Een allergie bouwt zich op. Is het dier eenmaal overgevoelig voor een bepaald allergeen geworden, dan beschouwt zijn/haar immuunsysteem deze stof als vijand en reageert het hierop met als resultaat jeuk en ontsteking van de huid (atopische dermatitis).

WAAROM WORDT EEN HOND ALLERGISCH?

Hoewel niet exact duidelijk is waarom het ene dier wel allergisch wordt en het andere niet, speelt erfelijkheid zeker een rol. Als beide ouderdieren allergisch zijn, is er een grotere kans dat de nakomelingen dat ook zijn. Omgevingsfactoren spelen daarnaast ook een rol, al is nog niet duidelijk wat daarvan de bijdrage is.

De erfelijke aanleg voor atopie berust op veranderingen in veel genen. Inmiddels zijn bij de hond ongeveer honderd genen bekend die iets te maken lijken te hebben met atopie. Nog niet alle genen zijn

Atopie bruinverkleuring vacht

in kaart gebracht. Het effect van ieder gen op zich is vrij klein, het is de combinatie van de verschillende genen die bepaalt hoe groot de gevoeligheid van de hond is voor het ontwikkelen van de atopische klachten.

Een aantal effecten van de genetische veranderingen zijn duidelijk:

- Wetenschappelijk is aangetoond dat de huid van een in aanleg allergische hond een verminderde barrièrefunctie heeft. Als gevolg van de genetische veranderingen zijn de verbindingsstructuren tussen de huidcellen niet goed aangelegd. Daardoor kunnen omgevingsallergenen via de huid gemakkelijk het lichaam binnendringen, in contact komen met het immuunsysteem en vervolgens ter plekke een aantal immunologische reacties veroorzaken.
- Daarnaast zijn er ook genetische veranderingen waardoor het immuunsysteem op een verkeerde, overmatige manier op de allergenen reageert.

**MEDISCH
CENTRUM
VOOR
DIEREN**

De erfelijke aanleg blijkt uit het feit dat atopische dermatitis bij bepaalde rassen vaker voorkomt, bijvoorbeeld de Golden Retriever, Labradoodle, Poedel, Duitse herder, Shar-pei, Shih-tzu, Labrador Retriever, Boxer, Bulldog, Dalmatiër en Terriërs.

De invloed van de verschillende genen verschilt per ras. Dat verklaart waarschijnlijk waarom de klinische klachten zo kunnen verschillen tussen de verschillende hondenrassen. Het effect van diverse behandelingen kan mogelijk daardoor ook per ras variëren.

Is de aanleg eenmaal ontwikkeld, dan kunnen huidklachten worden uitgelokt door verschillende prikkels zoals omgevingsallergenen of voedselallergenen, maar ook door omgevingstemperatuur of hormonale schommelingen. Net als bij mensen zijn honden nogal eens overgevoelig voor omgevingsmijten (stofmijten). Een verklaring daarvoor kan zijn dat we in beter geïsoleerde huizen leven. Vochtige lucht kan niet meer verdampen, wat een voordeel is voor de huisstofmijt; bij hogere luchtvochtigheid gedijen ze beter. De allergie wordt niet getriggerd door de mijt zelf, maar door de uitwerpselen van de mijt. Hoe meer mijten, hoe meer allergenen er door de lucht dwarrelen die het immuunsysteem kunnen triggeren.

WAT ZIJN DE KLACHTEN?

Meestal worden de eerste klachten zichtbaar tussen het eerste en derde levensjaar.

Het belangrijkste verschijnsel is jeuk. Verder veroorzaakt de allergie zelf vooral roodheid en schilfering van de huid. Het beeld kan verergeren door krabben, schuren, bijten en likken, waardoor uiteindelijk kale plekken en een olifantshuid kunnen ontstaan.

Atopische dermatitis met een secundaire bacteriële ontsteking

Een oppervlakkige bacteriële ontsteking secundair aan atopie - oppervlakkige bacteriële pyodermie secundair aan atopie

Malasseziadermatitis als gevolg van een onderliggende allergie voor behandeling borst en oksel

“Jeuk kan erger zijn dan pijn...”

Pododermatitis als gevolg van een allergie -een bacteriële ontsteking van de tussenteenhuid als gevolg van een allergie

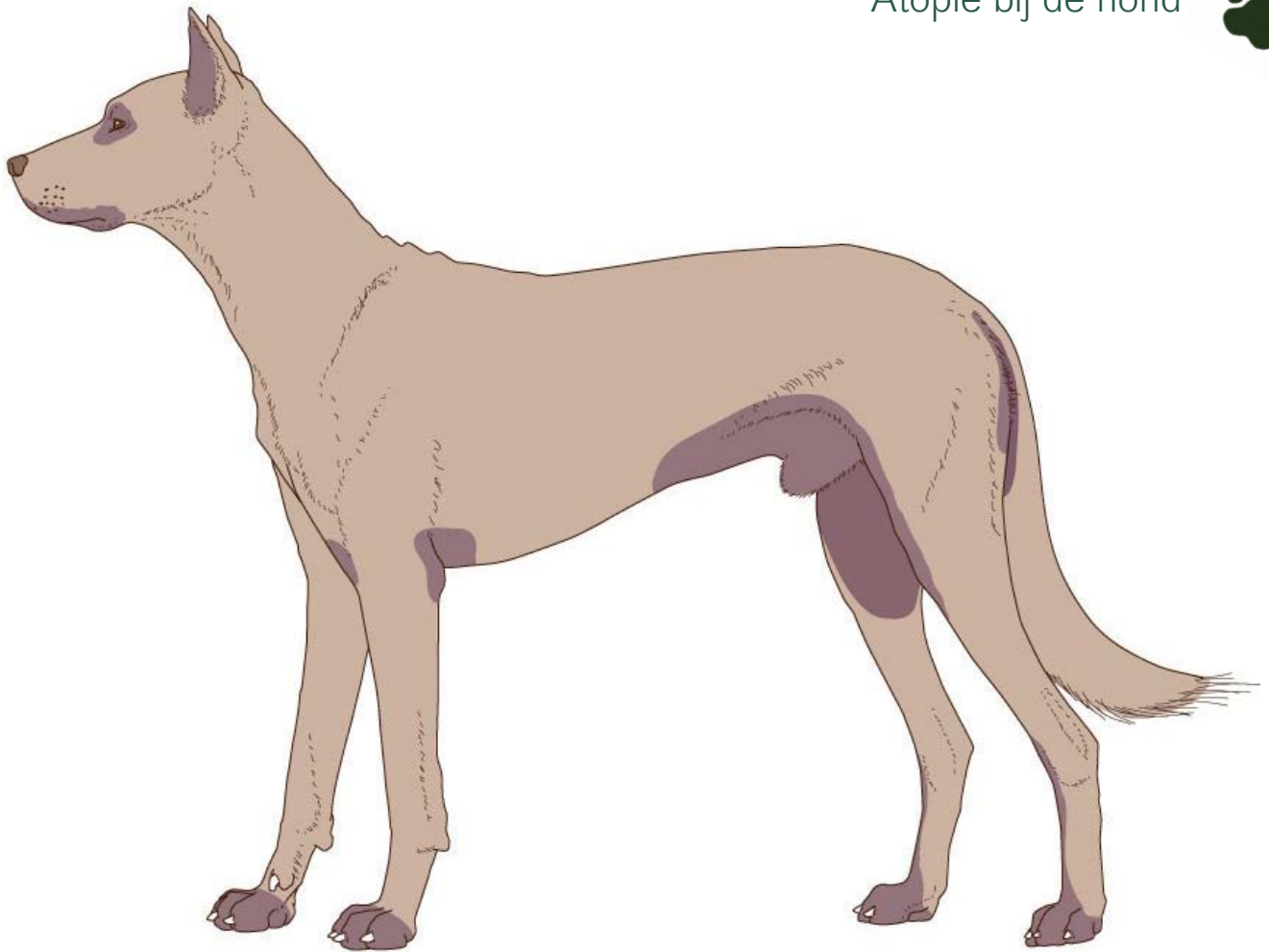

Rode huid / lippen als gevolg van allergische dermatitis

Door de ontsteking en de invloed van het krabben, bijten en likken kan het natuurlijke microbiële evenwicht van de huid verstoord raken, waardoor bacteriën en gisten die er normaliter in kleine aantallen op voorkomen, gemakkelijker kunnen overgroeien. Deze verstoorde microbiële flora kan zich hierdoor gaan vermenigvuldigen en de ontsteking van de huid verergeren. Als er ook een microbiële ontsteking aanwezig is, zullen er kleine bultjes en korsten ontstaan. Soms is er ook sprake van een heftige ontsteking met zwelling van de huid en kan er bloederige uitvloeiing en pus te zien zijn. De huidveranderingen zijn over het algemeen te vinden aan de kop (vooral rond de snoet, lippen en ogen), in de oksels, liezen, op de buik en aan de poten. Oorontsteking is bij zeer veel atopische honden een belangrijk onderdeel van de klachten. Bij een klein deel van de patiënten komen ook hoortoortsverschijnselen voor zoals niezen en ooguitvloeiing. Soms kunnen de klachten ook beperkt zijn tot alleen oorklachten.

HOE WORDT DE DIAGNOSE GESTELD?

De diagnose atopische dermatitis kan pas worden gesteld als aan een aantal voorwaarden wordt voldaan. Ten eerste moeten de geschiedenis van de hond en de aard van de huidproblemen bij deze allergie passen. Daarnaast moeten infectieuze oorzaken zijn uitgesloten. Met behulp van een eliminatiedieet wordt eerst vastgesteld of de hond voedselallergie heeft. Een eliminatiedieet is de enige manier om voedselallergie bij honden vast te stellen. Bloedonderzoeken zijn voor het aantonen van voedselallergie bij de hond helaas niet betrouwbaar! Een eliminatiedieet bestaat uit een dieet op basis van een voor de hond nieuwe eiwitbron (dat kent het immuunsysteem nog niet, dus daar zal het niet op reageren) of op basis van gehydrolyseerde eiwitten (deze eiwitten zijn heel klein gemaakt, zodat het immuunsysteem ze niet herkent).

Lokalisatie atopische klachten

Als voedselovergevoeligheid is uitgesloten, is de hond waarschijnlijk overgevoelig voor omgevingsallergenen. Dan kan verder allergieonderzoek gedaan worden om te achterhalen welke specifieke omgevingsallergenen verantwoordelijk zijn voor de huidproblemen. Dit kan op twee manieren: een intradermale test (huidtest) en een serumtest (allergeen specifiek bloedonderzoek).

Deze testen meten de antilichaamproductie aan de hand van vaste allergeenpanels (omgevingsmijten, grassen, bomen, onkruiden, huidschilfers van andere dieren, malassezia-gisten). De allergietesten zijn niet bedoeld om de diagnose te stellen of te bevestigen, de testen worden pas gedaan als de diagnose gesteld is en dienen als basis voor de immunotherapie (zie verder bij behandeling).

WAT IS DE BEHANDELING?

Er zijn diverse mogelijkheden om een hond met atopische dermatitis te behandelen.

Is er bekend waar de hond overgevoelig op reageert, dan is er de mogelijkheid van immunotherapie (hyposensibilisatie). Hierbij worden

onderhuidse injecties gegeven met een speciale vloeistof, bestaande uit de allergenen waar de hond gevoelig voor is gebleken. Op deze manier kan geprobeerd worden de overgevoeligsreactie te beïnvloeden door het lichaam te laten wennen aan deze allergenen. Het voordeel van deze behandeling is dat het geen medicijn is en dat de andere lichaamsfuncties niet beïnvloed worden. Deze behandeling heeft een grote kans van slagen: bij 70% van de patiënten die gehyposensibiliseerd worden, zien we goed resultaat. Het immuunsysteem reageert dan niet meer – of duidelijk minder – gevoelig.

Een andere mogelijkheid is de farmacologische behandeling (behandeling met medicijnen): deze richt zich niet op de allergenen maar op het onderdrukken van de ontstekingsreactie in de huid. Hiervoor kunnen bijvoorbeeld corticosteroiden, oclacitinib of cyclosporine gebruikt worden. Bij deze vormen van behandeling kunnen bij langdurig of onoordeelkundig gebruik nadelige bijwerkingen optreden.

Sinds kort is er ook een ander soort symptomatische behandeling: lokivetmab. Dat is een injectie met antilichamen tegen het eiwit dat de jeukprikkel veroorzaakt. De antilichamen binden zich aan het

Mieke met haar Spinone Italiano genaamd 'Tos'

eiwit waardoor het eiwit geïnactiveerd wordt en geen jeuk meer kan veroorzaken. Deze behandeling is geen medicijn en heeft geen bijwerkingen.

Naast eerdergenoemde behandelingen die zich op de allergie zelf richten, is het van groot belang een eventuele microbiële (bacteriële - of gist) ontsteking van de huid te behandelen of liever nog te voorkomen. Er zijn verschillende preparaten ontwikkeld. Aan de hand van cytologisch onderzoek van een afdrukpreparaat van de huid wordt voor de hond een geschikte shampoo of mousse gekozen.

Tenslotte kan de behandeling worden ondersteund door maatregelen die de barrièrefunctie van de huid verbeteren. Hierbij kan gebruik gemaakt worden van milde, vocht inbrengende shampoos of voeders/voedersupplementen die rijk zijn in Omega-3 vetzuren.

Als eigenaren van een hond met een overgevoeligheid voor omgevingsmijten iets aan de omgeving zouden willen doen, dan kan voor het reinigen van de omgeving een stofzuiger met een Hepa-filter gebruikt worden. Dit filter voorkomt dat tijdens het stofzuigen kleine stofdeeltjes weer terug de ruimte in worden geblazen. Er zijn ook speciale omgevingsmijten sprays die de stofmijtallergenen neutraliseren. Regelmatig ventileren is belangrijk om te voorkomen dat de luchtvochtigheid in huis te hoog wordt.

Omdat atopische dermatitis een genetische achtergrond heeft, is het niet mogelijk de ziekte te genezen. Wel is het mogelijk de klachten onder controle te krijgen. Voor een zo goed mogelijk resultaat moeten vaak verschillende van de bovengenoemde behandelingen worden gecombineerd. Voor iedere hond met atopische dermatitis moet als het ware een behandeling op maat worden gemaakt. De behandeling is levenslang en moet soms worden aangepast aan veranderende omstandigheden.

TENSLOTTE...

Een nauwkeurig onderzoek vormt het uitgangspunt van de diagnostiek en daarmee van de behandeling van de hond met atopische dermatitis. Het uitvoeren van dit onderzoek en het maken van een goede behandelingsstrategie vergt specifieke kennis en ervaring op dit gebied van de behandelend dierenarts. Eventueel kan een dermatoloog hierbij een toegevoegde waarde hebben.

Op www.mcvoordieren.nl/dermatologie vind je hier meer informatie over.

Over de auteur

Mieke Leistra is in 1994 afgestudeerd aan de faculteit Diergeneeskunde, Universiteit Utrecht, differentiatie gezelschapsdieren. Na enige tijd in de praktijk gewerkt te hebben, startte zij in 1996 met de opleiding tot specialist bij Vakgroep Geneeskunde van Gezelschapsdieren, Universiteit Utrecht. In 1999 rondde zij de specialisatie Dermatologie der Gezelschapsdieren af.

Mieke Leistra vormt met haar collega Jacqueline Sinke sinds 2001 samen de afdeling dermatologie van het Medisch Centrum voor Dieren.